

Яніна КАЗЮК,

професор кафедри публічного управління
та проєктного менеджменту,
Державний ЗВО «Університет менеджменту освіти»
Національної академії педагогічних наук України,
доктор наук з державного управління, професор
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-5003-4896>

Віктор ВЕНЦЕЛЬ,

директор Департаменту фінансів
Житомирської обласної державної адміністрації,
доктор наук з державного управління
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1902-6126>

(© КАЗЮК Я., ВЕНЦЕЛЬ В., 2026)

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У 2021-2025 РОКАХ: ТЕНДЕНЦІЇ,
СТРУКТУРНІ ЗМІНИ ТА НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ**

У статті здійснено комплексне дослідження тенденцій трансформації фінансової спроможності територіальних громад України в 2021–2025 роках в умовах воєнного стану, структурних соціально-економічних змін та посилення міжтериторіальної диференціації розвитку. Обґрунтовано, що повномасштабна війна суттєво змінила механізми формування фінансової бази місцевого самоврядування, структуру доходів місцевих бюджетів, характер міжбюджетних відносин і можливості громад щодо забезпечення власної фінансової стійкості. Доведено, що сучасна модель фінансового розвитку

територіальних громад формується під одночасним впливом безпекових ризиків, релокації бізнесу, внутрішньої міграції населення, змін у структурі зайнятості, трансформації локальної економіки та зростання видатків на підтримання критичної інфраструктури й базових публічних послуг.

На основі порівняльного аналізу динаміки фінансової спроможності територіальних громад за категоріями «високий», «оптимальний», «задовільний», «низький» і «критичний» встановлено формування поляризованої моделі місцевого розвитку, що характеризується одночасним зростанням частки фінансово спроможних громад і збереженням значного сегмента фінансово вразливих територій. Виявлено, що найбільш стійку динаміку демонструють громади з диверсифікованою економічною структурою, розвиненим підприємницьким середовищем, вигідним логістичним розташуванням, активним залученням релокованого бізнесу та вищим рівнем управлінської адаптивності. Натомість громади з обмеженою економічною базою, демографічним скороченням, високою залежністю від трансфертів і безпосереднім впливом воєнних дій характеризуються підвищеним рівнем фінансових ризиків та обмеженою здатністю до самостійного відновлення.

Установлено, що в умовах війни фінансова спроможність територіальних громад дедалі більше визначається не лише обсягом доходів місцевих бюджетів, а й здатністю органів місцевого самоврядування забезпечувати адаптивність управлінських рішень, підтримувати функціонування критичної інфраструктури, оперативно реагувати на кризові виклики та зберігати базову сервісну спроможність громади. Доведено, що посилення міжтериторіальної нерівності створює ризики поглиблення просторової соціально-економічної асиметрії, послаблення інституційної стійкості окремих громад і зростання залежності місцевого розвитку від державної фінансової підтримки.

Ключові слова: *міське самоврядування, державна політика, бюджетна політика, механізми управління та підтримки громад, територіальні громади, фінансова спроможність, фінансова стійкість, місцеві бюджети, воєнний*

стан, безпекові чинники, міжбюджетні відносини, регіональний розвиток, місцевий розвиток, міжтериторіальна диференціація.

Yanina KAZIUK,

Professor of the Department of public administration and project management,
State Higher Education Institution «University of Educational Management»
of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

Dr. Sc. in Public Administration, Professor

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-5003-4896>

Viktor VENTSEL,

Director of the Finance Department of Zhytomyr

Regional State Administration,

Dr. Sc. in Public administration

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-1902-6126>

(© KAZIUK Ya., VENTSEL V., 2026)

**TRANSFORMATION OF THE FINANCIAL CAPACITY OF
TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE IN 2021–2025:
DEVELOPMENT TRENDS, STRUCTURAL SHIFTS, AND DIRECTIONS OF
STATE POLICY**

The article presents a comprehensive study of the transformation trends in the financial capacity of territorial communities in Ukraine during 2021–2025 under conditions of martial law, structural socio-economic change, and increasing interterritorial differentiation of development. It is substantiated that the full-scale war has fundamentally transformed the mechanisms for forming the financial base of local self-government, the structure of local budget revenues, the nature of interbudgetary relations, and the capacity of territorial communities to ensure their own financial sustainability. It is proved that the contemporary model of the financial development of territorial communities is being shaped under the simultaneous influence of security

risks, business relocation, internal population migration, changes in the employment structure, the transformation of local economic systems, and growing expenditures on maintaining critical infrastructure and ensuring the provision of basic public services.

Based on a comparative analysis of the dynamics of the financial capacity of territorial communities according to the categories «high», «optimal», «satisfactory», «low», and «critical», the formation of a polarized model of local development has been identified. This model is characterized by the simultaneous increase in the share of financially capable communities and the preservation of a significant segment of financially vulnerable territories. It has been established that communities with diversified economic structures, developed entrepreneurial environments, advantageous logistical locations, active attraction of internally displaced businesses, and higher levels of managerial adaptability demonstrate the most sustainable financial dynamics. In contrast, communities with a limited economic base, demographic decline, high dependence on intergovernmental transfers, and direct exposure to military actions are characterized by elevated financial risks and limited capacity for autonomous recovery.

It has been determined that under wartime conditions the financial capacity of territorial communities is increasingly defined not only by the volume of local budget revenues, but also by the ability of local self-government bodies to ensure the adaptability of managerial decisions, maintain the functioning of critical infrastructure, respond promptly to crisis challenges, and preserve the basic service capacity of communities. It is proved that the intensification of interterritorial inequality creates risks of deepening spatial socio-economic asymmetry, weakening the institutional resilience of certain communities, and increasing the dependence of local development on state financial support.

Keywords: *local self-government, state policy, budget policy, mechanisms of community governance and support, territorial communities, financial capacity, financial sustainability, local budgets, martial law, security factors, interbudgetary relations, regional development, local development, interterritorial differentiation.*

Постановка проблеми. Фінансова спроможність територіальних громад є базовою передумовою забезпечення сталого місцевого розвитку, ефективного виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень, а також підтримання належного рівня публічних послуг.

Моніторинг фінансово-економічного стану територіальних громад є важливим елементом системи управління місцевими фінансами, що забезпечує своєчасне виявлення ризиків, оцінку фінансової активності територій та ухвалення обґрунтованих управлінських рішень. В умовах воєнного стану питання забезпечення фінансової стійкості територіальних громад набуває особливої актуальності, оскільки саме місцевий рівень управління забезпечує виконання значної частини соціальних, гуманітарних та безпекових функцій держави.

У 2021-2025 роках система місцевих фінансів України зазнала суттєвих трансформацій під впливом безпекових, економічних та демографічних чинників. Війна спричинила втрату економічного потенціалу частини територій, релокацію бізнесу та населення, зміну структури доходів і видатків місцевих бюджетів, а також формування нових центрів економічної активності. Унаслідок цього відбулося посилення асиметрії розвитку територій, що потребує комплексного наукового аналізу та переосмислення підходів до державної політики у сфері місцевого самоврядування та регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансової спроможності територіальних громад широко досліджується у працях українських науковців та експертів у сфері місцевих фінансів, бюджетної децентралізації та регіонального розвитку. Значна увага надається питанням бюджетної самодостатності громад, міжбюджетного вирівнювання, податкового потенціалу та впливу реформи децентралізації на фінансову стійкість територій.

Водночас сучасний етап розвитку України, пов'язаний із повномасштабною війною, зумовлює появу нових викликів для функціонування місцевих фінансів.

Особливої актуальності набувають дослідження впливу воєнного чинника на просторовий перерозподіл економічної активності, трансформацію структури місцевих бюджетів, посилення асиметрії розвитку та формування нових моделей фінансової спроможності громад.

Попри наявність значної кількості досліджень у сфері місцевого самоврядування та бюджетної політики, питання структурної трансформації фінансової спроможності територіальних громад у 2021-2025 роках потребують дальшого комплексного аналізу. Синхронно з цим сучасні безпекові виклики потребують актуалізації підходів до аналізу фінансової спроможності територій в умовах воєнної економіки та просторової трансформації економічної активності.

Метою статті є дослідження тенденцій трансформації фінансової спроможності територіальних громад України у 2021-2025 роках, виявлення ключових структурних змін у системі місцевих фінансів, оцінка впливу безпекового (воєнного) чинника на фінансову стійкість громад та обґрунтування напрямів удосконалення державної політики у сфері підтримки територіального розвитку.

Виклад основного матеріалу. Моніторинг фінансово-економічного стану територіальних громад є одним із ключових інструментів забезпечення ефективного управління місцевими фінансами та ухвалення стратегічних управлінських рішень.

Для аналізу було використано методологію оцінювання, що передбачає розрахунок показників відповідної територіальної громади із використанням адаптованої моделі 10-бального тесту Кена Брауна.

Оцінювання фінансової спроможності територіальних громад було здійснено за результатами звітних показників за 2021, 2023, 2024, 2025 роки (за 2022 рік оцінювання не проведено у зв'язку з відсутністю релевантних вихідних даних) у розрізі 11 показників, розрахованих на підставі даних про чисельність населення та показників виконання бюджету відповідної громади, а саме:

1. доходи загального фонду з розрахунку на 1 мешканця;
2. видатки загального фонду з розрахунку на 1 мешканця;
3. видатки на утримання апарату управління з розрахунку на 1 мешканця;
4. капітальні видатки з розрахунку на 1 мешканця;
5. рівень дотаційності бюджетів;
6. співвідношення видатків на утримання апарату управління із фінансовими ресурсами громади;
7. питома вага заробітної плати у видатках загального фонду бюджету громади;
8. питома вага капітальних видатків у загальному обсязі видатків;
9. видатки на культуру та фізичну культуру і спорт з розрахунку 1 мешканця;
10. питома вага трансфертів у дохідній частині бюджету;
11. питома вага місцевих податків і зборів у дохідній частині загального фонду бюджету.

Проведений аналіз свідчить, що у 2021-2025 роках система фінансової спроможності територіальних громад України зазнала суттєвої трансформації, яка має системний характер та значною мірою зумовлена безпековими чинниками (табл. 1).

Таблиця 1

**Динаміка рівнів фінансової спроможності територіальних громад
у 2021-2025 роках**

Рік	Високий рівень	Оптимальний рівень	Задовільний рівень	Низький рівень	Критичний рівень
2021	412	300	238	255	126
2023	495	311	195	228	102
2024	456	284	242	218	131
2025	452	296	215	247	121

Джерело: авторська розробка

Динаміка показників свідчить про поступове формування поляризованої моделі розвитку територіальних громад. Одночасно сегмент проблемних громад із низьким та критичним рівнями спроможності залишався стабільно високим – близько 27-28 % від загальної кількості територіальних громад. Водночас спостерігалось поступове скорочення частки громад із середнім рівнем фінансової спроможності (табл. 2).

Таблиця 2

**Структура територіальних громад за рівнями фінансової спроможності
(%)**

Рік	Високий рівень	Оптимальний рівень	Задовільний рівень	Низький рівень	Критичний рівень
2021	31,0 %	22,5 %	17,9 %	19,2 %	9,5 %
2023	37,2 %	23,4 %	14,7 %	17,1 %	7,7 %
2024	34,3 %	21,3 %	18,2 %	16,4 %	9,8 %
2025	34,0 %	22,2 %	16,2 %	18,6 %	9,1 %

Джерело: авторська розробка

Отримані результати свідчать про звуження «середнього рівня спроможності» громад та посилення міжтериторіальної диференціації. Середній сегмент громад (оптимальний і задовільний рівні) скоротився з 40,4 % 2021 року до 38,4 % 2025-го. Динаміка зміни структури спроможності громад свідчить про формування моделі, за якої фінансово сильні громади посилюють власні позиції, тоді як слабкі громади залишаються обмеженими в ресурсах для забезпечення

сталого розвитку. Таким чином, простежується тенденція до посилення міжтериторіальної диференціації та асиметрії регіонального розвитку.

Безпековий (воєнний) чинник став ключовим чинником трансформації фінансової спроможності територіальних громад. Прифронтові території зазнали суттєвого скорочення доходів місцевих бюджетів унаслідок втрати населення, руйнування виробничої інфраструктури, припинення діяльності підприємств та скорочення економічної активності. Це призвело до переходу значної кількості громад до категорій із низьким та критичним рівнем фінансової спроможності.

Натомість громади тилових регіонів отримали додаткові імпульси розвитку завдяки релокації бізнесу, внутрішньому переміщенню населення та розширенню податкової бази. У відносно безпечних регіонах сформувалися нові центри економічного зростання, що забезпечило підвищення рівня фінансової спроможності окремих територіальних громад.

Водночас навіть у тилових регіонах зберігається сегмент громад із низькою фінансовою спроможністю, що пояснюється структурними проблемами розвитку: низьким економічним потенціалом, недостатньою інвестиційною привабливістю, дефіцитом трудових ресурсів та периферійністю розташування.

Війна також спричинила трансформацію структури бюджетних видатків. Поряд із фінансуванням традиційних бюджетних галузей значно зросла частка видатків, пов'язаних із забезпеченням безпеки та оборони, підтримкою внутрішньо переміщених осіб, ветеранів та реалізацією антикризових заходів. Унаслідок цього управлінські пріоритети органів місцевого самоврядування змістилися від розвитку до забезпечення базової стійкості функціонування територій.

Аналіз динаміки свідчить, що 390 територіальних громад упродовж 2021-2025 років зберігали незмінний рівень фінансової спроможності. При цьому переважна більшість із них (278 громад) стабільно належала до категорії з високим рівнем спроможності, тоді як у сегменті низького та критичного рівнів постійно перебували 35 та 27 громад відповідно, оптимальний рівень стабільно

підтримували 34 громади і 16 перебували в діапазоні задовільного рівня. У періоді, що взято для аналізу, 91 територіальна громада знизилася рівень фінансової спроможності, перейшовши з високого рівня до нижчих категорій (63 – до оптимального, 18 – до задовільного, 9 – до низького та 1 – до критичного). Водночас спостерігається і зворотна тенденція: позитивну динаміку продемонструвала більша кількість громад – 131, які підвищили свій рівень до високого. Зокрема, 101 громада піднялася з оптимального рівня, 28 – із задовільного та 2 – з низького рівня.

Проведений аналіз трансформації фінансової спроможності територіальних громад упродовж 2021-2025 років дозволяє сформулювати типологію громад залежно від характеру динаміки їх фінансового розвитку. Такий підхід дає можливість не лише оцінити поточний рівень спроможності громад, а й визначити траєкторії їх розвитку, стійкість до зовнішніх шоків та потенціал дальшого зростання.

Потребу типологізації зумовлено посиленням міжтериторіальної диференціації, зміною економічної географії країни та впливом безпекових чинників на місцевий розвиток.

На основі аналізу динаміки зміни рівнів фінансової спроможності громад упродовж 2021-2025 років запропоновано виокремити чотири основні типи територіальних громад (табл. 3).

Першу групу становлять стабільно високі громади, що практично не змінюють категорію фінансової спроможності. Вони характеризуються диверсифікованою економікою, значною податковою базою та високою стійкістю до зовнішніх шоків.

Типологія територіальних громад за динамікою фінансової спроможності

Тип громади	Основні характеристики	Безпекові чинники	Основні ризики
Стабільно високі громади	Диверсифікована економіка, значна податкова база, висока управлінська спроможність	Розташовані у відносно безпечних (тилових) регіонах, отримують вигоду від внутрішньої міграції населення, релокації бізнесу, реалізації інвестиційних та інфраструктурних проєктів, державної підтримки	Перевантаження інфраструктури, міграційний тиск
Громади з потенціалом зростання (зростаючі)	Активне економічне відновлення, релокація бізнесу та населення		Залежність від зовнішніх чинників та державної підтримки
Волатильні громади	Нестійка структура доходів, залежність від окремих джерел надходжень	Висока чутливість до змін безпекової ситуації, логістики, бюджетної підтримки та економічної кон'юнктури	Висока чутливість до економічних і безпекових шоків
Вразливі громади	Втрата економічної бази, демографічний спад, обмежений податковий потенціал	Розташовані у зонах бойових дій або поблизу фронту, мають значні руйнування інфраструктури, відтік населення, скорочення доходів, значні витрати на безпеку та гуманітарні потреби	Фінансова дестабілізація та суттєве зростання дотаційності

Джерело: авторська розробка

До другої групи належать громади з позитивною динамікою розвитку, що перейшли з категорій низької або задовільної спроможності до оптимального чи високого рівня. Такі громади переважно розташовано в тиллових регіонах і отримали переваги від релокації економічної активності.

Третю групу формують волатильні громади, для яких характерні часті зміни категорій фінансової спроможності. Їх фінансова стійкість значною мірою залежить від одного – двох джерел доходів (або платників) та впливу зовнішніх чинників.

Четверту групу становлять вразливі громади, для яких характерне системне погіршення фінансового стану. Переважно такі громади концентруються у зонах бойових дій або мають обмежений економічний потенціал, характеризуються втратою фінансової самодостатності.

Установлено, що найбільш стійкою категорією є громади з високим рівнем фінансової спроможності, що характеризуються стабільністю бюджетних надходжень, диверсифікованою структурою економіки та високою адаптивністю до кризових умов. Значну частину таких громад репрезентують великі міські території або громади із розвиненою промисловою, логістичною чи сервісною інфраструктурою.

Водночас упродовж 2021-2025 років сформувалася окрема група громад із позитивною динамікою розвитку, що отримали імпульс зростання внаслідок релокації підприємств, внутрішньої міграції населення та концентрації економічної активності у відносно безпечних регіонах. Саме ці громади можуть розглядатися як стратегічний резерв розширення сегмента фінансово успішних територій.

Суттєвою ознакою сучасного етапу розвитку є збільшення кількості волатильних громад, фінансова спроможність яких суттєво коливається залежно від зовнішніх чинників. Такі громади мають недостатньо диверсифіковану економіку та високий рівень залежності від окремих бюджетоформувальних підприємств або трансфертів.

Окрему групу формують вразливі громади, переважно розташовані в прифронтових районах або територіях зі слабкою економічною базою. Для них характерні системне скорочення доходів, демографічний відтік населення, зростання частки соціальних видатків та підвищення рівня дотаційності місцевих бюджетів (табл. 4).

Орієнтовна структура територіальних громад за типологічними групами

Тип громад	Орієнтовна частка у загальній структурі	Ключові особливості	Потенціал розвитку
Стабільно високі	30–35 %	Формують ядро фінансово стійких територій	Формування центрів економічного зростання
Зростаючі	15–20 %	Мають потенціал переходу до високого рівня спроможності	Розширення сегмента фінансово спроможних громад
Волатильні	20–25 %	Характеризуються нестабільною динамікою	Часткове відновлення за умови диверсифікації економіки
Вразливі	25–30 %	Потребують системної державної підтримки	Потребують цільової державної підтримки

Джерело: авторська розробка

Запропонована типологія підтверджує тенденцію до формування поляризованої моделі розвитку територіальних громад України. Її ключовою ознакою є одночасне існування:

- стійкого осердя фінансово сильних громад;
- значного сегмента територій із системними фінансовими проблемами;
- обмеженого, проте перспективного сегмента громад із потенціалом економічного зростання.

Така структура свідчить про поступове звуження «середнього рівня спроможності» громад, що підвищує ризики поглиблення міжтериторіальної диференціації та дисбалансів регіонального розвитку.

У довгостроковій перспективі ефективність державної регіональної політики значною мірою залежатиме від здатності:

- підтримати громади з потенціалом зростання;

забезпечити фінансову стабілізацію вразливих територій;
створити умови для диверсифікації економічної бази громад;
удосконалити механізми горизонтального бюджетного вирівнювання.

Запропонована типологія може бути використана як аналітична основа для формування диференційованої державної політики у сфері місцевого розвитку, міжбюджетних відносин та просторового планування.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що впродовж 2021-2025 років система фінансової спроможності територіальних громад України трансформувалася в напрямі посилення структурної поляризації. Зростання частки фінансово спроможних громад супроводжується одночасним збереженням значного сегмента проблемних територій та скороченням середнього сегмента громад. Визначальним чинником зазначених трансформацій стала війна, що спричинила структурну деформацію економічної бази громад, просторовий перерозподіл ресурсів, релокацію бізнесу та населення, а також зміщення управлінських пріоритетів від розвитку до забезпечення стійкості й безпеки.

Сформована модель розвитку характеризується наявністю: осердя фінансово стійких громад; значного сегмента вразливих територій; групи громад із потенціалом зростання, що можуть стати стратегічним резервом розширення фінансово спроможного середовища.

У довгостроковій перспективі така модель розвитку має ознаки нестійкості через посилення міжтериторіальної диференціації. У зв'язку з цим державна політика має бути спрямована на: впровадження диференційованих механізмів підтримки громад; стимулювання економічного розвитку територій із потенціалом зростання; посилення фінансової спроможності вразливих громад; удосконалення механізмів горизонтального та вертикального бюджетного вирівнювання. Реалізація зазначених заходів сприятиме забезпеченню збалансованого, стійкого та інклюзивного розвитку територій України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Казюк Я. М. Формування критеріїв та методики оцінювання спроможності територіальних громад (аналітичне дослідження). URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1332/Аналітичне_дослідження_щодо_оновленої_Методики_з_додатками.pdf.
2. Ken W. Brown. The 10-Point Test of Financial Condition : Toward an Easy-to-Use Assessment Tool for Smaller Cities / Government Finance Review. December, 1993. P. 21-26 URL: <https://localgovernment.extension.wisc.edu/files/2016/04/kenneth-brown-Ten-point-test.pdf>.
3. Державний вебпортал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua>.
4. Казюк Я. М., Герасимчук І. Л. Оцінка фінансової спроможності територіальних громад за підсумками 2023 року. URL: <https://decentralization.ua/news/17881>.
5. Казюк Я. М., Венцель В. Т. Оцінка фінансової спроможності територіальних громад за підсумками 2024 року. URL: <https://decentralization.ua/news/19455?page=2>.
6. Казюк Я. М., Венцель В. Т. Експертна оцінка фінансової спроможності територіальних громад за підсумками 2025 року (рейтинг). URL: <https://decentralization.ua/news/20584>.
7. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
8. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
9. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.

REFERENCES

1. Kaziuk, Ya. M. Formuvannia kryteriiv ta metodyky otsiniuvannia spromozhnosti terytorialnykh hromad (analytychne doslidzhennia) [Formation of criteria and methodology for assessing the capacity of territorial communities (analytical study)]. URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1332/Аналiтичне_дослiдж_ення_щодо_оновленої_Методики_з_додатками.pdf. [in Ukrainian]
2. Brown, K. W. (1993). The 10-Point Test of Financial Condition : Toward an Easy-to-Use Assessment Tool for Smaller Cities. Government Finance Review, December, 21–26. URL: <https://localgovernment.extension.wisc.edu/files/2016/04/kenneth-brown-Ten-point-test.pdf>. [in English]
3. Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian [State Web Portal of the Budget for Citizens]. URL: <https://openbudget.gov.ua>. [in Ukrainian]
4. Kaziuk, Ya. M. & Herasymchuk, I. L. (2024). Otsinka finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad za pidsumkamy 2023 roku [Assessment of the financial capacity of territorial communities based on the results of 2023]. URL: <https://decentralization.ua/news/17881>. [in Ukrainian]
5. Kaziuk, Ya. M. & Ventsel, V. T. (2025). Otsinka finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad za pidsumkamy 2024 roku [Assessment of the financial capacity of territorial communities based on the results of 2024]. URL: <https://decentralization.ua/news/19455?page=2>. [in Ukrainian]
6. Kaziuk, Ya. M. & Ventsel, V. T. (2026). Ekspertna otsinka finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad za pidsumkamy 2025 roku (reitynh) [Expert assessment of the financial capacity of territorial communities based on the results of 2025 (ranking)]. URL: <https://decentralization.ua/news/20584>. [in Ukrainian]
7. Law of Ukraine. (2010). Budget Code of Ukraine No. 2456-VI dated July 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>. [in Ukrainian]

8. Law of Ukraine. (1997). On Local Self-Government in Ukraine No. 280/97-VR dated May 21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>. [in Ukrainian]

9. Law of Ukraine. (2015). On Principles of State Regional Policy No. 156-VIII dated February 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>. [in Ukrainian]

Дата першого надходження статті до видання: 22.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026